

Російсько-українська війна: євангельські голоси

Нотатки проекту

20 лютого 2014 року Росія розпочала гібридну війну на сході України, окупувавши Крим і частково Луганську і Донецьку області України. 24 лютого 2022 року Росія вже вдалася до повномасштабного військового нападу на Україну. Нова, більш жорстока фаза війни розгромила світ, в якому жили українці, і залишила майже все населення країни спустошеним. Цей акт агресії вплинув на євангельські церкви та богословські заклади освіти. З перших днів війни євангельські протестанти займаються волонтерською діяльністю та допомагають біженцям, постраждалим від війни, українській армії, загонам територіальної оборони. Вони стали спостерігачами та жертвами жакливих наслідків російської агресії.

Східноєвропейський інститут теології ініціював серію подій, які є спробою озвучити біль українського народу від повномасштабного російського вторгнення та закликати світове християнство до допомоги, відстоювання та підтримки їх служіння всіма можливими засобами.

17 березня 2022 року відбулася перша зустріч “Російсько-українська війна: євангельські голоси” з представниками євангельських семінарій: Іваном Русиним – ректором Української євангельської теологічної семінарії, Валентином Синім – ректором Таврійського християнського інституту, Станіславом Степанченко – деканом Львівської богословської семінарії, Олександром Гейченко – ректором Одеської богословської семінарії. Загалом у зустрічі взяло участь близько 400 людей з різних країн, головно США, Канади, Британії.

Робота семінару розпочалася із свідчення Івана Русина, ректора Української євангельської теологічної семінарії, що знаходиться в Київській області, на території, де проходили важкі бої, і яка зазнала обстрілу зі сторони окупантів (була пошкоджена значна частина навчального корпусу семінарії). На щастя, керівництву семінарії завчасно вдалося евакуювати студентів і викладачів. Однак Іван Русин із командою залишилися, щоб проводити волонтерську роботу і допомагати тим, кому евакуюватися не вдалося. Він поділився своїм власним досвідом перед обличчям війни, в якій Росія руйнує житлові будинки, церкви, театри, катує, гвалтує, вбиває чоловіків, жінок, дітей, бо прагне знищити українську націю. 99% його колег і студентів – це біженці, як в межах, так і за межами України. В таких умовах прокляття і бажання знищення ворога набуває ваги благословення. Та, попри страждання, українці переживають велику єдність, любов один до одного, що проявляється в підтримці армії, самопожертві задля евакуації людей, які не мають змоги самостійно виїхати з окупованих місць, фінансовій жертвності для потреб іншого. Це і є теологія присутності: якщо церква наслідує Христа, вона слідує за ним туди, де його найбільше потребують. Тільки так церква виконує свою місію: через втілення вчинків Христа на землі. Та попри єдність, що допомагає вистояти сьогодні, після війни найбільше пам'ятатиметься не жорстокі вчинки ворога, але мовчання друзів. Особливо тих християн, котрі своєю мовчанкою підтримують так званий “руській мір”, за яким стоїть політика терору. Якщо Росія знищить Україну, то це стане катастрофою для всіх демократичних цінностей,

основ, на яких сьогодні тримається західний світ, оскільки ця демократія завжди матиме присмак зрадженої української невинної крові. Це війна не лише проти України, але основ цих цінностей. І тут момент вибору для кожного: ми хочемо бути інструментом страждань чи інструментом турботи і підтримки іншого.

Так як і Іван Русин, Валентин Синій, ректор Таврійського християнського інституту, займався евакуацією своїх колег і студентів з Херсонської області. Переживши травматичний досвід війни, Валентин Синій звертає увагу на два типи зла в Біблії: один тип, як в книзі Йова, на який людина не здатна вплинути, і інший, як в книзі Естер, на який людина має вплив, зобов'язана і може зупинити. Мовиться про те, що Бог відкрито називає зло злом і залишається на стороні пригнобленого і являє себе в тому, хто допомагає стражденим. Християни часто думають про місію Бога виключно в сотеріологічному аспекті. Але важливо також говорити про місію Бога як повернення всього творіння до Божого задуму. Коли зло проявлятиметься, ми будемо бачити необхідність втілювати Царство Боже через наші життя.

Станіслав Степанченко, декан Львівської богословської семінарії, поділився своїм досвідом волонтерської роботи з переселенцями з центральної і східної частин України, які часто прибували у Львів у стані відчаю, дезорієнтовані, без будь-якої допомоги, матері з дітьми, вагітні, похилого віку, люди з особливими потребами, без речей, лиш з паспортом у руках. У Львівській області перебуває понад півмільйона переміщених осіб, і більше трьох мільйонів перетнули кордон із сусідніми державами через західну Україну. Євангельські церкви разом з семінаріями допомагають цим людям необхідними для життя речами: “Бо я голодував, і ви дали мені їсти; мав спрагу, і ви мене напоїли; чужинцем був, і ви мене прийняли; нагий, і ви мене одягли; хворий, і ви навідались до мене; у тюрмі був, і ви прийшли до мене” (Мт. 25:35-36).

Олександр Гейченко, ректор Одеської богословської семінарії, долучився до обговорення своїм свідомством. За його словами, ми стали очевидцями звірств війни та безглуздої жорстокості загарбників. Але, як зауважує Олександр Гейченко, надзвичайно спантеличує і бентежить рівень підтримки цієї війни зі сторони євангельських одновірців у Росії. На жаль, більшість “експертів” помиляються, кажучи, що це війна Путіна. Насправді ж війну підтримує значна частина росіян, зокрема, велика кількість російських християн. Але ми пам'ятаємо, що Христос ототожнював себе з болем інших одновірців та громадян. І, наслідуючи Христа, ми маємо ототожнювати себе з тими, хто втратив рідних, опинився на чужині, втратив житло і засоби для існування.

31 березня 2022 року відбулася друга зустріч “Російсько-українська війна: голоси жінок”. Війна в Україні зачіпає всіх, без розрізнення між цивільними і солдатами, між молодими і старими, між чоловіками і жінками. Жінки, матері, дочки, сестри, не уникають насильства війни і стають символом мужності, болю та страждань України. На передовій стоять жінки, які зі зброєю в руках захищають країну, дім, сім'ю. Є жінки, які моляться за надію, полегшення болю і просвітлення у серцях. Вони благають про справедливість і закликають припинити війну. У великих містах і крихітних селах є жінки, які надають підтримку військовим і цивільним медичною допомогою, харчуванням і психологічною підтримкою. Є жінки, які

втрачають своїх батьків, чоловіків, дітей. Жінки живуть на передовій та окупованих територіях, стають біженцями та полоненими.

Друга зустріч “Євангельських голосів” мала на меті розкрити досвід війни очима жінки-матері, жінки-дружини, жінки-добровольця, жінки-богослова, жінки-біженки – просто жінки, яка одного дня опинилася в центрі цієї страшної війни з нелюдським обличчям.

Робота другої зустрічі розпочалася із свідчення Марини Ашихміної, проректора з навчально-виховної роботи Таврійського християнського інституту, психолога та дефектолога. Марина Ашихміна порушила проблему “маскулітності” війни та замовчування участі жінок у війні: війна змінює жінку, трансформує відношення до себе й до оточуючих. Слід зазначити, що українські жінки пліч-о-пліч із чоловіками брали участь ще у протестах Євромайдану 2013-2014 років, причому в усіх видах діяльності, зокрема, в мілітарній, формуючи так звані Жіночі сотні. Наразі жінки також воюють – про що неодноразово свідчать медійні повідомлення. Але, як важливо підкреслено спікером, актуальним залишається питання видимості жінок та визнання їхньої ролі (на рівні із чоловіками) зі сторони держави та суспільства.

Тетяна Герасимчук, PR асистент Одеської богословської семінарії, працівник Одеського центру кризової вагітності, ділиться своїм досвідом біженки: коли вся інфраструктура життя в один момент рушиться, втрачається коріння і людина намагається пристосуватися до нового місця, до якого вона не належить. Але попри всі страждання війна навчає, що по-справжньому є цінним, а що ні, вчить помічати значимість маленьких добрих справ, вчить молитися, бачити правду більш ясно, а також ділитися нею з іншими.

Важливо пам’ятати, підкреслює Ольга Дятлик, заступник регіонального директора Східної Європи та Центральної Азії, Overseas Council, насилля, що вчиняє Росія над Україною, розпочалося ще вісім років тому. Однак 24 лютого 2022 року воно перейшло на новий рівень, що жахає своїми свідоцтвами: російські солдати принесли біль українцям і нову хвилю тривоги і прохань про допомогу. І найбільш гірко чути запитання від людей, які за межами України: як примиритися з росіянами? Після 2014 року, пройшовши крізь біль втрати рідних і близьких людей, ми все одно працювали на розвиток стосунків з російськими християнськими спільнотами, євангельської інтелектуальної культури. Та, з початком повномасштабної війни ми не помітили готовності розділити наші переживання попри роки спільної роботи. Тому, напевно, прийшла черга російських християн прикладати зусилля для розбудови стосунків. Ми покликані наводити мости, але поважати ті кордони, що роблять нас різноманітними, і як особистості, і як нації.

Валерія Чорнобай, кандидат філософських наук з богослов’я (випускник Української докторської програми), викладач соціології та християнської етики, ділячись своїм досвідом зіткнення з жахіттями війни, розповіла про ризик залишитися на місці, щоб допомогти іншим евакуюватися з прикордонних з Росією міст, які постійно обстрілюють важкою артилерією. Так почалася її волонтерська робота: з готовності ризикувати своїм життям заради життя інших. Валерія Чорнобай поділилася досвідом волонтерської роботи своєї церкви: зараз вона більше схожа на поєднання гуртожитку та складу, як і багато інших церков. Часто біженці

приходять до церкви із зони бойових дій, не маючи буквально нічого, крім свого життя. У них немає одягу чи взуття, валіз, телефонів, їхні будинки повністю зруйновані. Тому, розповідає Валерія, ми даємо їм їжу, воду, ліжко для сну, купуємо одяг та взуття, телефони, щоб вони могли зв'язатися із членами родини. Ми також допомагаємо їм знайти роботу та квартири, якщо вони хочуть залишитися в нашому місті. Також важливо дати зрозуміти переміщеним особам, що вони не самі в цих переживаннях.

Для мене війна почалася 2014 року, а саме вісім років тому, – розповідає Тетяна Калениченко, соціолог релігії, фасилітатор і координатор проєктів з трансформації конфліктів. 2014 року вона була на Майдані як журналіст, а згодом, коли розпочалася війна, їздила з капеланами і перебувала на лінії зіткнення на Донбасі. Вісім років війни змінили багато в нашому житті. Відчувши на собі окупацію, будучи відірваним від води, електрики, комунікації зі світом, у повній тиші, гостріше розумієш необхідність не лише зупинення війни, але миробудівництва як процесу, спільнодії задля перетворення конфліктів. Спільнодії людей різних релігійних, політичних, національних поглядів, яка ґрунтується на цінності людського життя і керується бажанням до розбудови мирного співіснування через прийняття і допомогу один одному мірою можливості кожної людини. Для цього ми повинні замислитися як розбудовувати мирні відносини з собою, як зберегти мир у своєму серці: у моменти обстрілів і у моменти відчаю і безголосся, і навіть коли зупиниться війна. Для цього нам потрібна тиша, щоб відверто зізнатися собі, що коїться в моєму серці, що відбувається довкола, і як реагувати на те, що відбувається. Церква, на думку спікера, має стати місцем такої тиші, простору для переосмислення викликів і віднайдення миру для майбутнього.

Ольга Кондюк, керівник відділу комунікації та розвитку в Українській Євангельській Теологічній семінарії, наголошує, що війна не лише вбиває людей, але і руйнує все, що вдалося людині за життя побудувати. Як, наприклад, 30 років зусиль на розбудову богословської освіти в Україні. Тому коли на кожному шляху відчувається загроза руйнації, з'являється розуміння і прагнення зберегти незалежність країни і відстояти все те, що є цінним для безпечного і вільного сьогодення і майбутнього окремої людини. А для цього потрібно не лише боротися зі зброєю, але й прикладати зусилля для розвитку майбутнього: економіки, культури, освіти. І може здатися, що богословська освіта не відіграє тут особливу роль, але на теологію покладаються очікування не лише описати світ, в якому ми живемо, і запропонувати свої відповіді на тривоги людського існування, але й деконструювати загрозливі месіанські наративи, що часто використовуються як засіб для побудови тоталітарного чи авторитарного устрою.

Східноєвропейський інститут теології дякує усім учасникам і організаторам цього проєкту і сподівається на його продовження.